

ZNEVÝHODNENÉ A ZRANITEĽNÉ OSOBY

Kto je znevýhodnenou alebo zraniteľnou osobou?

Pojmy „znevýhodnená a zraniteľná osoba“, ktoré sú vymedzené v zákone o sociálnej ekonomike¹ chápeme predovšetkým v kontexte

a) **sťaženého prístupu** týchto osôb **na trh práce**,

b) **príjemcov tovarov a služieb**, ktorými subjekty sociálnej ekonomiky napĺňajú ich špecifické potreby.

Definície týchto pojmov nadväzujú na iné slovenské zákony, pričom sú upravené tak, aby zohľadňovali hlavný cieľ sociálnej ekonomiky, ktorým je **dosahovanie pozitívneho sociálneho vplyvu**.²

ZNEVÝHODNENÉ osoby pre účely zákona o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch môžeme podľa typu ich znevýhodnenia (nezamestnanosť, hmotná núdza, sociálne vylúčenie či zdravotné postihnutie) rozdeliť do 2 skupín:

ZNEVÝHODNENÁ OSOBA

podľa § 2 ods. 5 písm. a) zákona č. 112/2018 Z.z.

Fyzická osoba, ktorá v predchádzajúcich **6 mesiacoch nebola zamestnaná** okrem zamestnania, ktoré nepresiahlo 40 dní v kalendárnom roku, a ak jej zdaniteľné mesačné príjmy a príjmy z dôchodkov **nepresiahli sumu životného minima** pre jednu plnoletú fyzickú osobu, a ktorá

- je mladšia ako 26 rokov veku, ukončila denné štúdium pred menej ako 2 rokmi a od jeho ukončenia nemala zamestnanie trvajúce viac ako 6 mesiacov,
- je staršia ako 50 rokov veku,
- je vedená v evidencii uchádzačov o zamestnanie najmenej 12 mesiacov,
- dosiahla vzdelanie nižšie ako stredné odborné vzdelanie,
- patrí k národnostnej alebo etnickej menšine a potrebuje rozvíjať jazykové a odborné znalosti alebo nadobúdať pracovné skúsenosti na účely získania zamestnania,
- žije ako osamelá plnoletá osoba s minimálne jednou osobou odkázanou na jej starostlivosť alebo sa stará aspoň o jedno školopovinné dieťa,
- má trvalý pobyt v najmenej rozvinutom okrese.

Nevyžaduje sa evidencia v registri uchádzačov o zamestnanie.

ZNEVÝHODNENÁ OSOBA SO ZDRAVOTNÝM POSTIHNUTÍM

podľa § 2 ods. 5 písm. b) zákona č. 112/2018 Z.z.

Osoba **so zdravotným postihnutím**, ktorá

- je uznaná za invalidnú³,
- nie je uznaná za invalidnú, ale má dlhodobé zdravotné postihnutie znižujúce jej telesné, duševné a zmyslové schopnosti, z ktorého vyplýva pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 20 % v porovnaní so zdravou osobou.

Zákon o sociálnej ekonomike upravuje spôsob preukazovania znevýhodnenia osoby so zdravotným postihnutím⁴, a to na základe:

- lekárskeho posudku o zdravotnej spôsobilosti na prácu podľa osobitného predpisu nie staršieho ako jeden rok⁵ alebo
- rozhodnutia o nepriznaní invalidného dôchodku Sociálnej poisťovne, z ktorého vyplýva pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 20 % v porovnaní so zdravou fyzickou osobou, nie staršieho ako dva roky; dlhodobé zdravotné postihnutie je také zdravotné postihnutie, ktoré má podľa poznatkov lekárskej vedy trvať najmenej dva roky.

ZRANITEĽNÉ osoby pre účely zákona o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch:

ZRANITEĽNÁ OSOBA podľa § 2 ods. 6 zákona č. 112/2018 Z.z.

- prijímateľ sociálnej služby,
- fyzická osoba v nepriaznivej sociálnej situácii, ohrozená sociálnym vylúčením alebo obmedzením jej schopností sa spoločensky začleniť a samostatne riešiť svoje problémy pre ťažké zdravotné postihnutie alebo nepriaznivý zdravotný stav,
- dieťa alebo žiak so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami okrem dieťaťa alebo žiaka podľa osobitného predpisu,
- dieťa alebo plnoletá fyzická osoba, pre ktorých sú vykonávané opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately,
- plnoletá fyzická osoba,
 - ktorá po skončení ústavnej starostlivosti dovŕšila plnoletosť,
 - ktorej bola poskytovaná na základe dohody starostlivosť v zariadení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (centrách pre deti a rodiny) po skončení výkonu súdneho rozhodnutia a dovŕšila plnoletosť,
 - ktorá bola zverená do osobnej starostlivosti inej fyzickej osoby ako rodiča, do pestúnskej starostlivosti alebo ktorej bol súdom ustanovený poručník,
- fyzická osoba odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby (osobnú asistenciu, opatrovanie alebo sociálnu službu podľa osobitného predpisu),
- fyzická osoba navracajúca sa na trh práce v období do 18 mesiacov po skončení poberania materského alebo po skončení poberania rodičovského príspevku (zabezpečenie starostlivosti o dieťa do 3 rokov veku, príp. 6 rokov veku o dieťa s dlhodobou nepriaznivým zdravotným stavom),
- fyzická osoba navracajúca sa na trh práce v období do 18 mesiacov po skončení vykonávania osobnej asistencie alebo po skončení poberania peňažného príspevku na opatrovanie,
- fyzická osoba, ktorá je poberateľom starobného dôchodku,
- fyzická osoba – nepodnikateľ, ktorej mesačný príjem nepresahuje trojnásobok sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu,
- fyzická osoba v období do 36 mesiacov po prepustení z výkonu trestu odňatia slobody alebo z výkonu ochrannej výchovy,
- fyzická osoba bez štátnej príslušnosti
- azylant alebo cudzinec, ktorému sa poskytuje doplnková ochrana.

¹ Zákon č. 112/2018 Z.z. o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

² Pri definícii **znevýhodnenej osoby** sa vychádza hlavne zo zákona č. 5/2004 Z.z. o službách zamestnanosti a pri definícii **zraniteľnej osoby** sa vychádza zo zákonov č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách, zákona č. 305/2005 Z.z. o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kurately a zákona č. 36/2005 Z.z. o rodine.

³ Pri definícii invalidnej osoby sa vychádza z § 71 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení zákona č. 310/2006 Z. z. a § 44 zákona č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, pričom osoba je invalidná, ak pre dlhodobou nepriaznivým zdravotným stavom má pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 40 % v porovnaní so zdravou fyzickou osobou.

⁴ § 2 ods. 5 písm. b) zákona č. 112/2018 Z.z.

⁵ § 16 zákona č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 204/2014 Z. z.